

سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

کلام امیر علی علیه السلام آموزش مفاهیم نهج البلاغه

پایه دهم متوسطه دوم گروه با آسیب شنوایی

علی برادر

کلام امیر

معاونت آموزشی، پرورشی و تربیت بدنی

سال تحصیلی ۱۴۰۵ - ۱۴۰۴

کلام امیر علی علیه السلام آموزش مفاهیم نهج البلاغه

پایه دهم متوسطه دوم گروه با آسیب شنوایی

معاونت آموزشی، پرورشی و تربیت بدنی

سال تحصیلی ۱۴۰۵ - ۱۴۰۴

سازمان آموزش و پرورش استثنایی

سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

کلام امیر علی علیه السلام آموزش مفاهیم نهج البلاغه

پایه دهم متوسطه دوم گروه با آسیب شنوایی

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱	 مقدمه
۲	 آشنایی با نهج البلاغه
۴	 نشانه های مومن
۶	 رشد روحیه مسئولیت پذیری
۸	 مسئولیت در برابر جامعه
۹	 مسئولیت الهی
۹	 امانت در گفتار
۱۳	 منابع

نهج‌البلاغه گنجینه‌ای از سخنان زیبا و حکیمانه امام علی(ع) است؛ سخنانی که با گذشت قرن‌ها هنوز هم تازه و راهنمای زندگی ما هستند. در این کتاب، امام علی(ع) درباره موضوعاتی مانند دوستی، امانت‌داری، کارهای خوب و بد، عدالت و مهربانی با مردم صحبت کرده‌اند.

خدا را شکر می‌کنیم که فرصت داریم در کنار خواندن قرآن کریم، با کتاب گران‌قدر نهج‌البلاغه نیز آشنا شویم. سخنان امام علی (ع)، سرشار از دانایی، محبت و هدایت است و می‌تواند چراغ راه زندگی ما باشد. همان‌گونه که قرآن کریم راه درست بندگی و انسانیت را به ما نشان می‌دهد، نهج‌البلاغه نیز ما را با شیوه‌ی درست رفتار، گفتار و اندیشه آشنا می‌سازد.

امام علی (ع) نمونه‌ی کامل ایمان، عدالت و مهربانی است و اگر ما سخنان ایشان را بخوانیم و در زندگی خود به کار ببریم، می‌توانیم انسان‌هایی بهتر و خدادوست‌تر شویم.

نوجوانان عزیز! شما در بهترین دوران زندگی خود هستید؛ دورانی که می‌توانید دل و جانتان را با نور قرآن و کلام امام علی (ع) روشن کنید و آینده‌ای درخشان بسازید.

آشنایی با نهج البلاغه

پیامبر(ص) فرموده است: "زینت دهید مجالس خود را با یاد و نام امیرالمؤمنین علی(ع)".

امام علی(ع)، امام اول ما شیعیان است. امام علی (ع) کسی است که توسط پیامبر (ص) به عنوان برادر و جانشین خود معرفی شد. او الگوی مناسبی برای مسلمانان شد. و ما می توانیم از سخنان با ارزش ایشان در زندگی کمک بگیریم.

امام علی (ع) در طول عمر خود سخنان زیبا و دلنشینی برای مردم داشتند که یکی از دانشمندان بزرگ اسلام به نام شریف رضی که در سال ۳۵۹ هجری در بغداد به دنیا آمده بود به دلیل علاقه ی زیادی که به امام علی (ع) داشت در طول ۲۰ سال سخنان ایشان را جمع آوری کرد و در این راه سختی زیادی کشید و تصمیم گرفت سخنان امام علی (ع) را در یک کتاب به نام نهج البلاغه به مردم معرفی کند. بعضی از عالمان دینی به نهج البلاغه "آخ القرآن" یعنی برادر قرآن می گویند. یعنی همان طور که قرآن، کتاب آسمانی ما مسلمانان است و عمل کردن به دستورات آن موجب سعادت ما در دنیا و آخرت می شود، کتاب نهج البلاغه هم می تواند در کنار قرآن راهنمای خوبی برای ما انسان ها باشد.

معنای نهج البلاغه:

آیا می دانید نهج البلاغه به چه معناست؟ نهج البلاغه یک کلمه ی عربی است.

نهج یعنی: راه و روش

بلاغه یعنی: سخن روشن و واضح

نهج البلاغه یعنی راه و روش زیبا سخن گفتن و خوب حرف زدن.

نهج البلاغه همانند قرآن کریم، کلامی دلنشین و بی نظیر دارد.

۲

علی پیامبر

کلام امیر

آموزش مفاهیم نهج البلاغه پایه هفتم
متوسطه اول گروه با آسیب شنوایی

<https://linklick.ir/dl/hash/sHPsNdRDNU3Aa0z1>

کتاب نهج البلاغه دارای چند بخش است؟

شریف رضی در کتاب نهج البلاغه سخنان زیبایی امام علی (ع) را در سه بخش آورده است:

فصل اول: شامل خطبه ها یا سخنرانی های امام علی (ع) می باشد.

فصل دوم: شامل نامه های سیاسی - اخلاقی و نظامی می باشد.

فصل سوم: شامل حکمت ها یا جمله های کوتاه و پر معنی امام علی (ع) می باشد.

در نهج البلاغه درباره ی موضوعات مهمی صحبت شده از جمله :

- خداشناسی و ایمان

- نماز، دعا و بندگی

- اخلاق خوب و رفتار درست

- راستگویی و امانت داری

- عدالت، دوستی، علم و آگاهی

چرا باید نهج البلاغه را بخوانیم ؟

نهج البلاغه به ما کمک می کند:

- بهتر خدا را بشناسیم.

- رفتار خوب را یاد بگیریم.

- راه درست زندگی را پیدا کنیم.

- با مردم با ادب و احترام رفتار کنیم.

نهج البلاغه مثل یک چراغ است؛ راه درست زندگی را به ما نشان می دهد. هر چه نهج البلاغه را

بیش تر بخوانیم و با آن بیش تر آشنا شویم ، زیبایی هایش را بیش تر احساس می کنیم. مقام

معظم رهبری در این باره می فرمایند: "هر کس یک بار نهج البلاغه را بخواند می فهمد که چه

نکته های مفیدی دارد ، نهج البلاغه کتاب انسان سازی، تربیت و سعادت است. ..."

۳

علی برآمده

کلام امیر

آموزش مفاهیم نهج البلاغه پایه هفتم
متوسطه اول گروه با آسیب شنوایی

رشد روحیه مسئولیت پذیری

امانت گفتار

نشانه‌های مومن: برای اینکه بدانیم در ایمان به خدا و عمل صالح چقدر مسیر حرکت را درست طی کرده‌ایم و چه اشتباهاتی داریم لازم است صفات مومنان را بشناسیم تا متوجه فاصله خود با یک مومن واقعی باشیم.

همام یکی از یاران حضرت علی علیه السلام که فرد با خدا و پارسایی [پرهیزکار] بود که از که از حضرت علی خواست صفت‌های متقین [افراد باتقوا] را برایشان بگویند آنچنان که انگار آنها را می‌بینند. حضرت فرمودند: «مومن زیرک و باهوش است و در روایتی دیگر فرمودند مومن از یک سنگ دو بار سر نمی‌خورد به این معنی که یک اشتباه را دو بار تکرار نمی‌کند.»

گاهی اوقات مفهوم زرنگی، زیرکی، حتی بدجنسی و حيله‌گری با هم اشتباه می‌شود. مومن حيله‌گر نیست اما حيله را می‌فهمد. بدجنس نیست، اما بدجنسی را درک می‌کند و در برابر آن از خود مراقبت می‌نماید. دین ما افراد ساده لوح و نادان را که هر کسی می‌تواند فریبشان دهد نمی‌پسندد و همیشه ما را به هوشیاری و دانایی دعوت می‌کند. در ادامه حضرت به دومین ویژگی مومنان می‌پردازد و آن اینکه مومن بشاش [خنده رو] با چهره گشاده و باز است غصه‌هایش در قلبش است بدون اینکه کسی بداند.

روح مومن بزرگ است در برابر مشکلاتی که شاید خیلی از انسان‌ها نتوانند تحمل کنند مقاومت می‌کند. روح او مثل دریاست با یک چیز کثیف یا نجس که در آن بیفتد، رنگ و بوی آن عوض نمی‌شود و زیبایی آن کم نمی‌شود. ولی روح بعضی آدم‌ها اینقدر کوچک است مثل یک لیوان آب با کمترین کثیفی و آلودگی که به آن برسد، رنگ و بوی آب عوض می‌شود.

به دلیل همین روح بزرگ است که مومنان از حرف‌های افراد نادان به راحتی می‌گذرند و در برابر آنها صبور هستند. ویژگی بعدی مومن آن است که هواهای نفسانی [۱] از هر چیزی برای آنها خوارتر است، هرگز تسلیم آن نمی‌شود از هر چیزی که زود گذر و از بین رفتن است می‌گذرند و برای کارهای نیک حریص هستند. (بسیار علاقمند هستند آنها را انجام دهند.) مومن کینه جو و حسود نیست. با مردم دعوا نمی‌کند به آنها دشنام (حرف زشت) نمی‌دهد. عیب جو [۲] نیست. غیبت کننده نیست.

در ادامه حضرت می‌فرماید مومن اهل تکلف نیست و در چیزی که به او مربوط نمی‌شود وارد نمی‌شود. اهل تکلف نیست یعنی خود را برای انجام کارها زیاد به سختی نمی‌اندازد و به اندازه توانش کاری را انجام می‌دهد. امروزه می‌بینیم بسیاری از مردم در مهمانی‌ها، عروسی‌ها، خرید جهیزیه، ماشین و... خود را چگونه به تکلف می‌اندازند و هزینه‌هایی می‌کنند که اصلاً در حد توان آنها نیست. دین اسلام ما را به تعادل و معمولی رفتار کردن دعوت می‌کند.

۱_ هواهای نفسانی: میلی در درون ما انسان‌ها که ما را به گناه و کارهای زشت تشویق می‌کند.

۲_ عیب جو: کسی که در دیگران به دنبال عیب می‌گردد و آن عیب را به دیگران می‌گوید.

سپس فرمودند : « مومن در هنگام خشم عدالت و انصاف را رعایت می‌کند. » مومن متکبر و مغرور نیست. تکبر یعنی نه خود را بزرگ می‌بیند و نه خود را بزرگ نشان می‌دهد. دوستی مومن خالصانه است و با هر کس دوست شود در آن فریبی نیست. مومن به عهد و پیمان خود وفادار است و اگر به کسی قولی دهد یا عهدي ببندد، حتماً به آن عمل می‌کند. مومن مهربان است بین دیگران دوستی برقرار می‌کند و بسیار علاقمند است که به مومنان دیگر خوبی کند. مومن اهل پرحرفی نیست. از خدایش همیشه خوشحال است. از او شکایت نمی‌کند. با زیر دستان خود با تندی و بدی رفتار نمی‌کند. به مومنان دیگر کمک و یاری می‌رساند و اگر بخواهد به مومنی ضرری برسد تلاش می‌کند جلوی آن را بگیرد.

این‌ها قسمتی از ویژگی‌های مومن واقعی بود که حضرت علی علیه السلام بیان فرمودند. حالا نوبت ماست که به عنوان شیعیان آن امام عزیز در تک تک این ویژگی‌ها تفکر کنیم و سعی کنیم آنها را در خودمان ایجاد کنیم. اگر آنها را به لطف خدا در وجود خود داریم تقدیمشان کنیم تا یک مومن واقعی باشیم.

رشد روحیه مسئولیت پذیری

یکی از مسائل بسیار مهم در زندگی ما مسئولیت پذیری است و بسیاری از کارهای خوب ما نتیجه داشتن این ویژگی در ماست. ما سه نوع مسئولیت داریم، مسئولیت فردی، مسئولیت اجتماعی و مسئولیت الهی.

۱. مسئولیت فردی: مسئولیتی است که ما در برابر خودمان داریم به این معنا که باید مراقب باشیم از نعمت‌هایی که خداوند در اختیار ما قرار داده است بهترین استفاده را ببریم، در غیر این صورت به خودمان ضرر رسانده‌ایم.

حضرت امیر می‌فرماید: ضرر دیده واقعی کسی است که به خود ضرر رسانده است. برای درک بهتر این مسئله چند نمونه از مسئولیت‌پذیری در برابر خودمان را بیان می‌کنیم.

۱- مسئولیت در برابر بدن:

این بدن مدتی به عنوان امانت به ما سپرده می‌شود. باید هم در برابر سلامت آن و هم در برابر وظایفی که خداوند برایش مشخص کرده است، مسئولیت‌پذیر باشیم. با اعضای بدن خود گناه نکنیم و از بدن خود برای رسیدن به بهشت خداوند استفاده کنیم.

حضرت علی علیه السلام در این زمینه می‌فرماید: چیزی را که نمی‌دانی نگو حتی بسیاری از چیزهایی را که می‌دانی، به زبان نیاور! زیرا خداوند بر اعضای بدن تو دستوراتی را واجب کرده است که باید انجام دهی.

۲. مسئولیت در برابر عمر:

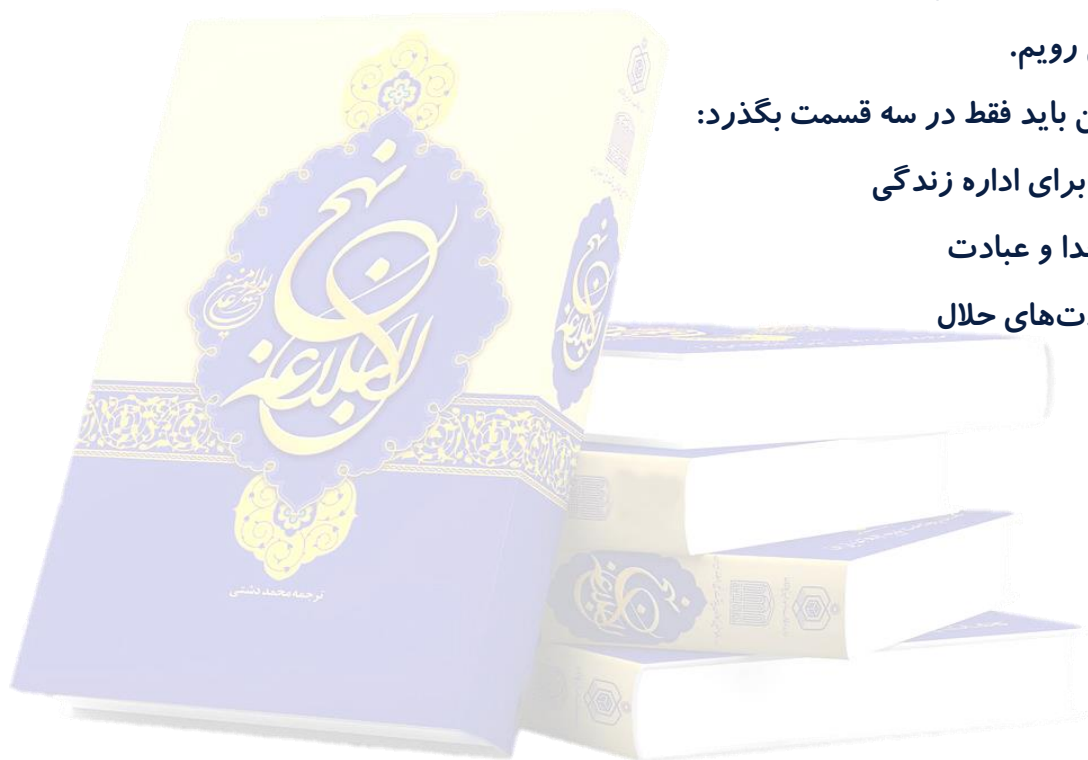
عمر انسان سرمایه با ارزشی است که خداوند در اختیار ما قرار داده است تا با استفاده از آن راه سعادت را پیش رویم.

شب و روز مومن باید فقط در سه قسمت بگذرد:

۱. کار و تلاش برای اداره زندگی

۲. مناجات با خدا و عبادت

۳. استفاده از لذت‌های حلال

۷

علی برادر

کلام امیر

آموزش مفاهیم نهج البلاغه پایه هفتم
متوسطه اول گروه با آسیب‌شنوایی

مسئولیت در برابر جامعه

انسان موجودی اجتماعی است و به حضور در جامعه احتیاج دارد. اسلام جامعه را یک بدن می‌داند که اعضای آن به هم وابسته و نیازمند هستند. پیامبر اسلام می‌فرمایند: هر کس شب را صبح کند و در فکر کارهای مسلمانان نباشد از آنها نیست. کسی که بشنود مردی فریاد می‌زند و کمک می‌خواهد و به او کمک نکند مسلمان نیست.

در اینجا باید بدانیم بیشترین مسئولیت اجتماعی ما در برابر خانواده و فامیل ماست. خانواده نزدیک‌ترین افراد نسبت به ما هستند و ما هم در برابر رفاه و آسایش دنیای آنها و هم در برابر آخرت آنها مسئولیت داریم.

از این رو در قرآن در آیه ۶ سوره «تحریم» گفته شده:

«ای کسانی که ایمان آورده‌اید خود و خانواده خویش را از آتش دوزخ دور نگه دارید.»

حضرت امیر در نهج البلاغه در مورد این مسئولیت نسبت به خانواده می‌فرمایند: «ای مردم؛ انسان هر چند ثروتمند باشد از بستگان خود بی‌نیاز نیست. هیچ یک از شما نباید از بستگان نیازمند خود روی برگرداند و از آنها چیزی را دریغ کنند. کسی که نسبت به بستگانش مهربان و پر محبت باشد دوستی آنان را برای خود همیشه خواهد داشت.»

مسئولیت الهی

مسئولیتی است که ما در برابر خدای خود داریم. دوری از گناهان، مناجات و دعا، انجام کارهای خیر و ... همه این ها راه‌های ساختن آخرت ما و سربلندی ما در برابر خداوند و انجام مسئولیت الهی است.

امانت در گفتار

امانت در لغت به معنای حفاظت، مواظبت، نگهداری و مراقبت است. تمام اعضای بدن ما و توانایی‌های ما؛ نعمت‌هایی هستند که به صورت امانت به ما داده شده است و لازم است از آنها در راه رضای خدا استفاده کنیم. زبان به عنوان یکی از این امانت‌های الهی وظیفه دارد سخن حق را بگوید و از گفتن سخنان بیهوده خودداری کند.

امام صادق می‌فرماید: «به رکوع و سجده طولانی یک نفر نگاه نکنید و آن را نشانه ایمان ندانید شاید به آن عادت کرده باشد. نگاه به راستگویی و امانت داری او کنید.»

منظور از این حدیث بی‌اهمیت کردن نماز نیست، بلکه مفهوم این است که ممکن است کسی نماز طولانی بخواند ولی با ایمان نباشد. اما هر کس راستگو و امانت‌دار باشد حتماً با ایمان است. حضرت علی علیه السلام راستگویی را بالاترین صفت یک انسان معرفی کرده‌اند و دروغ‌گویی را ریشه همه فسادها و سرچشمه نابودی دانسته‌اند.

قرآن کریم می‌فرماید: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید تقوای الهی داشته باشید و سخن صحیح بگویید تا خدا کارهای شما را اصلاح کند و گناهانتان را بپارزد.»

امام باقر نیز می‌فرماید: «این زبان کلید هر خیر و شری است.» پس لازم است مومن بر زبانش قفل زند همانطور که بر طلا و نقره‌هایش قفل می‌زند (یعنی از آن مراقبت کند).

دو نمونه از امانت داری در گفتار که در زندگی روزانه ما زیاد دیده می‌شود یکی امانت در نقل قول‌هاست (گفتن حرفی به دیگران از طرف شخص دیگری) و دیگری پوشاندن و نگفتن راز خود و دیگران است.

ما بارها دیده‌ایم که اگر حرفی با کمی تغییر از زبان کسی به دیگران گفته شود می‌تواند چه مشکلات بزرگی را به وجود آورد و چه دشمنی‌هایی را به همراه داشته باشد. بهتر است اگر شک داریم منتقل کردن حرفی از کسی درست است یا نه آن را نقل نکنیم تا مشکلی پیش نیاید.

مورد بعدی نگفتن راز خود و دیگران است که باعث نگه داشتن آبروی افراد و به دست آوردن اعتماد آنها می‌شود. متأسفانه امروزه در دنیای مجازی هر دو مورد بالا رعایت نمی‌شود. هم به دروغ و اشتباه حرفی یا رفتاری از دیگران منتقل می‌شود، و هم رازهای دیگران گفته شده، آبروی افراد ریخته می‌شود که این برای یک جامعه اسلامی بسیار زشت و باعث ایجاد جدایی و تفرقه بین مسلمانان خواهد شد.

در حدیثی از امام صادق رازهای ما به خون ما تشبیه شده که باید فقط در رگ‌های خودمان باشد. یعنی راز هر کس باید فقط در دل خود آن شخص باشد و به کسی نگویید.

حضرت علی علیه السلام می‌فرمایند: «خیر دنیا و آخرت در دو چیز جمع شده است: کتمان سر [۱] و دوستی با افراد خوب و تمام بدی‌ها در دو چیز جمع شده است: «گفتن راز و دوستی با افراد بد». امید آنکه با حفظ زبان خود بتوانیم خود را به رضای خداوند نزدیک کرده و از دوستداران و پیروان امام خوبان امام علی علیه السلام باشیم.

۱- کتمان سر: پوشاندن راز خود و دیگران

۱۰

علی برادر

کلام امیر

آموزش مفاهیم نهج البلاغه پایه هفتم
متوسطه اول گروه با آسیب شنوایی

امید آنکه با حفظ زبان خود بتوانیم خود را به رضای خداوند نزدیک کرده و
از دوستان و پیروان امام خوبان امام علی علیه السلام باشیم.

۱۱

علی میرامیر

کلام امیر

آموزش مفاهیم نهج البلاغه پایه هفتم
متوسطه اول گروه با آسیب شنوایی

آزمون :

دانش آموز گرامی، روی لینک زیر بزن و به طور آنلاین در آزمون شرکت کن :

.

۱۲

علی برادر

کلام امیر

آموزش مفاهیم نهج البلاغه پایه هفتم
متوسطه اول گروه با آسیب شنوایی

- نهج البلاغه، سید شریف رضی ترجمه محمد دشتی. تهران: پیام عدالت. ۱۳۹۲
- نهج البلاغه، سید شریف رضی ترجمه عبدالمحمد آیتی. تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی. ۱۳۷۸
- حکمت های نهج البلاغه جلد اول. محمد رضا هادی زاده. تهران: تابان. ۱۳۸۶
- واقعیت نگری در نهج البلاغه. بنیاد نهج البلاغه. تهران: تربیت ۱۳۷۰
- ولایت و رهبری در نهج البلاغه. مسلم قلی پور گیلانی. تهران: فروزش ۱۳۸۴
- گهر عمر . جواد محدثی. مشهد: آستان قدس رضوی ۱۳۸۷
- کتاب درسی تعلیمات دینی پایه ی دهم سال تحصیلی ۱۴۰۵ - ۱۴۰۴

